

Προς: Δρ. Χρίστο Κληριδη
Πρόεδρο
Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου
Προέδρους Επιτροπών Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου

ΜΕ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟ

Ημερομηνία: 26 Φεβρουαρίου 2021

Αγαπητέ Συνάδελφε,

Θέμα: Έρευνα της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για την υποχρέωση υποβολής των εργοδοτούμενων σε εξέταση ταχείας ανίχνευσης (rapid test) από τους εργοδότες τους

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- 1.1. Αναφερόμαστε στο πιο πάνω θέμα, σε συνέχεια παραπόνων πολιτών και εργοδοτούμενων αλλά και εν όψει συζητήσεων, που απασχόλησε πολλούς νομικούς και δικηγόρους, Δικαστήρια άλλων Ευρωπαϊκών κρατών, και βέβαια το ίδιο το Συμβούλιο της Ευρώπης.
- 1.2. Προβαίνουμε σε αυτή την έρευνα του ζητήματος για τη παροχή των απόψεών μας προς τον Παγκύπριο Δικηγορικό Σύλλογο προς όφελος και ενημέρωση των μελών του. Τα όσα καταγράφονται αποτελούν απόψεις και συλλογισμούς των μελών της Επιτροπής, τα οποία δύναται να χρησιμοποιηθούν ως καθοδήγηση και σε καμία περίπτωση δεν αποτελούν νομική συμβουλή.
- 1.3. Από την έκθεση τεκμηριωμένων απόψεων μελών της Επιτροπής μας, και της ζωηρής συζήτησης που ακολούθησε, είναι φανερό ότι βρισκόμαστε μπροστά σε ασκήσεις εξισορρόπησης των δικαιωμάτων που προστατεύονται από τη μία και αυτών που παραβιάζονται από την άλλη, σε συνάρτηση με την επίτευξη των στόχων του μέτρου αυτού. Οι απόψεις δίστανται και το θέμα προσφέρεται για συζήτηση και προβληματισμό.
- 1.4. Τις τεκμηριωμένες με νομολογία απόψεις και προβληματισμούς της Επιτροπής μας παρουσιάζουμε πιο κάτω.

2. ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

- 2.1. Με βάση το Διάταγμα ημερομηνίας 28/01/2021 ΚΔΠ 40/2021 επαναλειτούργησαν και/ή επαναδραστηριοποιήθηκαν οι επιχειρήσεις, και οι εργαζόμενοι κλήθηκαν να επιστρέψουν στις εργασίες τους στις 08/02/2021. Το Υπουργείο Υγείας την ίδια μέρα, 28/01/2021, εξέδωσε Δελτίο Τύπου με το οποίο έθεσε σε εφαρμογή τον υποχρεωτικό εβδομαδιαίο έλεγχο rapid test των εργαζομένων.
- 2.2. Συγκεκριμένα, το Υπουργείο Υγείας ανέφερε στο Δελτίο Τύπου ότι *"επιδιώκοντας την ενίσχυση της επιτήρησης της επιδημιολογικής κατάστασης, διασφαλίζοντας παράλληλα τη λειτουργία των επιχειρήσεων και τον περιορισμό πιθανής μετάδοσης στους εργασιακούς χώρους εφαρμόζεται ο υποχρεωτικό εβδομαδιαίος έλεγχος με rapid test αντιγόνου του προσωπικού που εργάζεται σε επιχειρήσεις που βρίσκονται σε λειτουργία και/ή θα επαναδραστηριοποιηθούν το επόμενο διάστημα στη βάση της στρατηγικής άρσης των μέτρων"*.
- 2.3. Το Υπουργείο παρέθεσε και τη διαδικασία με την οποία οι επιχειρήσεις και/ή υπηρεσίες θα προβαίνουν σε έλεγχο των εργαζομένων τους. Επιπρόσθετα το Υπουργείο στο εν λόγω Δελτίο Τύπου κατέστησε σαφές ότι *"οι εργοδότες θα έχουν την ευθύνη να συντονίσουν την επανάληψη του ελέγχου των εργαζομένων και να διασφαλίζουν ότι έχουν ανά πάσα στιγμή και σε εβδομαδιαία ισχύ rapid test στο προσωπικό τους όπως καθορίζεται."*
- 2.4. Εκφράστηκε και η νομική σκέψη/προβληματισμός κατά πόσον το Δελτίο Τύπου έχει κάποια νομική ισχύ, εάν ναι, ποια είναι η νομική του υπόσταση και ισχύς, και κατά πόσον αυτό έχει τελικά δεσμευτικό ή όχι χαρακτήρα και κατά πόσον τελικά μπορεί να αποτελέσει τη βάση για συζήτηση.
- 2.5. Από τη μέχρι σήμερα έρευνα δε φαίνεται το Δελτίο Τύπου να έχει εκφραστεί ως Κανονιστική Διοικητική Πράξη (ΚΔΠ) και είναι ενδεχομένως πολύ πιθανό να τυγχάνει μόνο εξηγηματικού χαρακτήρα και να μην λαμβάνει το χαρακτήρα της διοικητικής πράξης.
- 2.6. Αναφορικά με τη συνταγματικότητα των Διαταγμάτων του Υπουργού Υγείας, έχει ήδη παραθέσει αναλυτικά τις απόψεις του ο Δρ. Χρ. Κληρίδης, Πρόεδρος του Παγκυπρίου Δικηγορικού Συλλόγου την 16/02/2021, ο οποίος μέσω του δικηγορικού του γραφείου έχει καταχωρισθεί αγωγή ενώπιον του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας. Αυτούσιο το κείμενο με την άποψη του Δρ. Κληρίδη, καθώς και αντίγραφο της αγωγής που έχει καταχωρισθεί επισυνάπτονται στη παρούσα ως Παράρτημα Α και Παράρτημα Β, αντίστοιχα.

- 2.7. Στη συζήτησή μας θα πρέπει να προσπαθήσουμε να εξισορροπήσουμε το δικαίωμα στη ζωή και της σωματικής ακεραιότητας (Άρθρο 7 του Συντάγματος και Άρθρο 2 της ΕΣΔΑ), το οποίο αναντίλεκτα έχει αυξημένη αξιακή βαρύτητα, το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής ζωής (Άρθρο 15 του Συντάγματος και Άρθρο 8 της ΕΣΔΑ), το δικαίωμα για συγκατάθεση σε θέματα υγείας (Άρθρο 5 της Σύμβασης του Οβιέδο) και το δικαίωμα ελεύθερας μετακινήσεως (Άρθρο 13 του Συντάγματος και Άρθρο 2 4ου Πρωτ. της ΕΣΔΑ). Στις ασκήσεις εξισορρόπησης σαφώς περιλαμβάνεται, πέραν από τα πιο πάνω, και ο στόχος που η υποχρεωτική ταχεία εξέταση προσπαθεί να επιτύχει, ήτοι η προστασία της δημόσιας υγείας.

Αναλυτικά παραθέτουμε

(Α) Το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας

"ΑΡΘΡΟΝ 8

Ουδείς υποβάλλεται εις βασανιστήρια ή εις απάνθρωπον ή ταπεινωτικήν τιμωρίαν ή μεταχείρισιν.

ΑΡΘΡΟΝ 15

- 1. Έκαστος έχει το δικαίωμα όπως η ιδιωτική και οικογενειακή αυτού ζωή τυγχάνη σεβασμού.*
- 2. Δεν χωρεί επέμβασις κατά την άσκησιν του δικαιώματος τούτου, ειμή τοιαύτη οία θα ήτο σύμφωνος προς τον νόμον και αναγκαία μόνον προς το συμφέρον της ασφαλείας της Δημοκρατίας ή της συνταγματικής τάξεως ή της δημοσίας ασφαλείας ή της δημοσίας τάξεως ή της δημοσίας υγείας ή των δημοσίων ηθών ή της προστασίας των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των υπό του Συντάγματος ηγγυημένων εις παν πρόσωπον ή προς το συμφέρον της διαφάνειας στη δημόσια ζωή ή για σκοπούς λήψης μέτρων εναντίον της διαφθοράς στη δημόσια ζωή."*

(Β) Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων προνοεί τα ακόλουθα:

"Article 3- Prohibition of torture

No one shall be subjected to torture or to inhuman or degrading treatment or punishment.

Article 8-Right to respect for private and family life

- 1. Everyone has the right to respect for his private and family life, his home and his correspondence.*
- 2. There shall be no interference by a public authority with the exercise of this right except such as is in accordance with the law and is necessary in a democratic society in the interests of national security, public safety or the economic well-being of the country, for the*

prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, or for the protection of the rights and freedoms of others. "

- 2.8. Είναι ξεκάθαρο στο Σύνταγμα, αλλά και στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), ότι κανένας δεν υποβάλλεται σε βασανιστήρια, απάνθρωπη ή ταπεινωτική τιμωρία ή μεταχείριση καθώς επίσης, ο κάθε ένας έχει το δικαίωμα όπως η ιδιωτική και οικογενειακή του ζωή τυγχάνει σεβασμού.
- 2.9. Ωστόσο στο Άρθρο 15(2) του Συντάγματος και στο Άρθρο 8(2) της ΕΣΔΑ, έχουμε υπογραμμίσει κάποιες φράσεις που δίνουν δικαίωμα επέμβασης/παρέκκλισης, αφού δεν είναι απόλυτα δικαιώματα, όπου προνοούνται εξαιρέσεις, μεταξύ άλλων, σε θέματα που άπτονται της δημόσιας υγείας.
- 2.10. Το Άρθρο 15(2) του Συντάγματος αναφέρει ότι *"η επέμβαση στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή είναι επιτρεπτή για λόγους που αφορούν, μεταξύ άλλων και την δημόσια υγεία και νοουμένου ότι είναι σύμφωνη προς τον νόμο και αναγκαία προς το συμφέρον της δημόσιας υγείας.*
- 2.11. Ενώ στο Άρθρο 8(2) της Σύμβασης αναφέρεται ότι *η επέμβαση στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή είναι επιτρεπτή όταν είναι σύμφωνη με τον νόμο και αναγκαία σε μια δημοκρατική κοινωνία για την προστασία μεταξύ άλλων και της υγείας.* Τονισμός δικός μας το *"αναγκαία σε μια δημοκρατική κοινωνία"*.
- 2.12. Επιπρόσθετα, το Άρθρο 5 της **Σύμβασης για την Προστασία των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων και της Αξιοπρέπειας του Ανθρώπου σε σχέση με τις εφαρμογές της Βιολογίας και της Ιατρικής: Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Βιοιατρική Οβιέδο** προνοεί τα ακόλουθα:

"Επέμβαση σε θέματα υγείας μπορεί να υπάρξει μόνον αφού το ενδιαφερόμενο πρόσωπο δώσει την ελεύθερη συναίνεσή του, κατόπιν προηγούμενης σχετικής ενημέρωσής του.

Το πρόσωπο αυτό θα ενημερώνεται εκ των προτέρων καταλλήλως ως προς το σκοπό και τη φύση της επέμβασης, καθώς και ως προς τα επακόλουθα και κινδύνους που αυτή συνεπάγεται.

Το ενδιαφερόμενο πρόσωπο μπορεί ελεύθερα και οποτεδήποτε να ανακαλέσει τη συναίνεσή του."

- 2.13. Στην **ίδια Σύμβαση το Άρθρο 26** αναφέρει τους περιορισμούς στην άσκηση των δικαιωμάτων αυτών. Συγκεκριμένα προνοεί:

"Δεν τίθενται περιορισμοί στην άσκηση των δικαιωμάτων και προστατευτικών διατάξεων της παρούσας Σύμβασης πλην όσων ορίζονται δια νόμου και είναι αναγκαίοι σε μια δημοκρατική κοινωνία προς το συμφέρον της δημόσιας ασφάλειας, την πρόληψη του εγκλήματος, την προστασία της δημόσιας υγείας ή την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών των άλλων.

Οι κατά την προηγούμενη παράγραφο περιορισμοί δύνανται να μην εφαρμόζονται ως προς τα Άρθρα 11, 13, 14, 16, 17, 19, 20 και 21."

2.14. Επίσης, σχετικό είναι και το Άρθρο 5 του **περί Τερματισμού Απασχολήσεως Νόμου (Ν. 24/67)** ο οποίος ορίζει πότε τερματίζεται η εργασία ενός εργοδοτούμενου χωρίς αποζημιώσεις. Παραθέτουμε το εν λόγω Άρθρο:

"(α) όταν ο εργοδοτούμενος παραλείπη να εκτελέση την εργασία του κατ' ευλόγως ικανοποιητικόν τρόπον:

Νοείται ότι προσωρινή ανικανότης προς εργασία οφειλομένη εις ασθένειαν, βλάβην, τοκετόν ή νόσον δεν θεωρείται ως εμπόνη εντός της παραγράφου ταύτης.

(β) όταν ο εργοδοτούμενος κατέστη πλεονάζων υπό την έννοιαν του Μέρους IV.

(γ) όταν ο τερματισμός οφείληται εις ανωτέραν βίαν, πολεμικήν ενέργειαν, πολιτικήν εξέγερσιν, θεομηνίαν ή καταστροφήν των εγκαταστάσεων διά πυρκαϊάς μη οφειλομένης εις εσκεμμένην ενέργειαν ή αμέλειαν του εργοδότη·

(δ) όταν η απασχόλησις τερματίζεται κατά την λήξιν συμβάσεως τακτής περιόδου, ή λόγω της υπό του εργοδοτούμενου συμπληρώσεως της κανονικής ηλικίας αφυπηρητήσεως βάσει εθίμου, νόμου, συλλογικής συμφωνίας, συμβάσεως, κανόνων της εργασίας ή άλλως:

Νοείται ότι, τηρουμένων των διατάξεων του περί Εργοδοτούμενων με Εργασία Ορισμένου Χρόνου (Απαγόρευση Δυσμενούς Μεταχείρισης) Νόμου του 2003, όταν το Διαιτητικόν Δικαστήριον θεωρή ότι οιαδήποτε σύμβασις τακτής περιόδου ή οιαδήποτε σειρά συμβάσεων τακτών περιόδων δέον να θεωρηθώσιν είτε κεχωρισμένως είτε εν συνδυασμώ ως σύμβασις ακαθορίστου περιόδου, τότε η τοιαύτη σύμβασις ή η τοιαύτη σειρά συμβάσεων θεωρείται ως μη αποτελούσα σύμβασιν τακτής περιόδου διά τους σκοπούς της παρούσης παραγράφου·

(ε) όταν ο εργοδοτούμενος επιδεικνύη τοιαύτην διαγωγήν ώστε να καθιστά εαυτόν υποκείμενον εις απόλυσιν άνευ προειδοποιήσεως:

Νοείται ότι όταν ο εργοδότης δεν ασκή το δικαίωμα του προς απόλυσιν εντός λογικού χρονικού διαστήματος από του γεγονότος το οποίον του παρέσχε το δικαίωμα τούτο, θεωρείται ούτος ως εγκαταλείψας το δικαίωμα του να απολύση τον εργοδοτούμενον·

(στ) άνευ επηρεασμού της γενικότητας της αμέσως προηγούμενης παραγράφου, τα ακόλουθα δύνανται, μεταξύ άλλων, να αποτελέσωσι λόγον απολύσεως άνευ προειδοποιήσεως, λαμβανομένων υπ' όψιν όλων των περιστατικών της περιπτώσεως:

(i) διαγωγή εκ μέρους του εργοδοτουμένου η οποία καθιστά σαφές ότι η σχέσις εργοδότη και εργοδοτουμένου δεν δύναται ευλόγως να αναμένηται όπως συνεχισθή·

(ii) διάπραξις σοβαρού παραπτώματος υπό του εργοδοτουμένου εν τη εκτελέσει των καθηκόντων του·

(iii) διάπραξις ποινικού αδικήματος υπό του εργοδοτουμένου εν τη εκτελέσει του καθήκοντος του, άνευ της ρητής ή σιωπηρής συγκαταθέσεως του εργοδότη του·

(iv) απρεπής διαγωγή του εργοδοτουμένου κατά τον χρόνον της εκτελέσεως των καθηκόντων του·

(v) σοβαρά ή επαναλαμβανόμενη παράβασις ή παραγνώρισις κανόνων της εργασίας ή άλλων κανόνων εν σχέσει προς την απασχόλησιν.”

3. ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΚΥΠΤΟΥΝ:

- **Είναι τα μέτρα κατάλληλα και αναγκαία;**
- **Υπάρχει αναλογικότητα και συνάφεια μέτρου προς επιδιωκόμενου σκοπού;**

3.1. Έχοντας υπόψη τα ανθρώπινα δικαιώματα που επηρεάζονται, καθώς επίσης τις επεμβάσεις σε αυτά που επιτρέπονται, αλλά και τις συνθήκες που επιτρέπεται η επέμβαση, τότε αυτά θα πρέπει να αντισταθμιστούν με την αρχή της αναλογικότητας και τα στάδια ελέγχου της αναλογικότητας.

3.2. Ο Δαγτόγλου, *Ατομικά Δικαιώματα τ.Α σελ.176 επομ. του ιδίου, Γενικό Διοικητικό Δίκαιο, 4^η έκδοση σελ 184. Στ. Μαθθίας ΕΕΔνη 2006 2 ανέφερε ότι “η αρχή της αναλογικότητας αποτελεί συνταγματικό περιορισμό των νομοθετικών περιορισμών των συνταγματικών θεμελιωδών δικαιωμάτων που επιτάσσει ότι μεταξύ του νόμιμου σκοπού που επιδιώκει ένας περιορισμός του δικαιώματος και του συγκεκριμένου περιορισμού πρέπει να υπάρχει εύλογη σχέση”.*

3.3. Ενώ ο συνάδελφος από την Ελλάδα Γιώργος Ν. Βασιλακάκης στο Άρθρο του “*Η αρχή της αναλογικότητας. Ο αναιρετικός έλεγχος της εφαρμογής της από τον Άρειο Πάγο επί χρηματικής ικανοποιήσεως λόγω ηθικής βλάβης*” στα Νομικά Χρονικά online Τεύχος αρ.50,

Ιούλιος-Αύγουστος 2008, Εκδόσεις Σακκουλά ανέφερε ότι η αρχή της αναλογικότητας ακολουθεί τρία στάδια ελέγχου. Τα στάδια αυτά είναι:

(α) Καταλληλότητα - ο περιορισμός για να είναι κατάλληλος, πρέπει να επιφέρει το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα.

(β) Αναγκαιότητα - ακόμη και αν είναι κατάλληλος ο περιορισμός, δεν πρέπει να είναι επαχθέστερος από το αναγκαίο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου αποτελέσματος μέτρο, αλλά ο λιγότερο επαχθής για τον θιγόμενο αποδέκτη του μέτρου.

(γ) Συνάφεια μέσου προς το σκοπό μεταξύ του μέτρου και του επιδιωκόμενου σκοπού πρέπει να υφίσταται μια εύλογη σχέση. Ένας περιορισμός κι όταν ακόμη είναι κατάλληλος ή αναγκαίος, δεν πρέπει να συνεπάγεται περισσότερα μειονεκτήματα για τα δικαιώματα του πολίτη παρά πλεονεκτήματα για τα δημόσια ή ιδιωτικά συνταγματικά συμφέροντα, στην προστασία των οποίων αποβλέπει.

Αναγκαιότητα επιβολής μέτρων

3.4. Η **αναγκαιότητα** της χρήσης της εξέτασης ταχείας ανίχνευσης του αντιγόνου Covid-19 έχει προσφάτως τονιστεί από την Επίτροπο Υγείας και Ασφάλειας Τροφίμων της Ευρωπαϊκής Ένωσης κυρία Στέλλα Κυριακίδου, η οποία δήλωσε ότι:

*«Rapid antigen tests offer us **speed, reliability and quick responses** to isolate COVID cases. This is crucial to **slow down the spread of the pandemic**. Testing will remain fundamental in the coming months, even as we aim to start rolling out our vaccines in the EU from 27 December. **We need to scale up testing capacity in parallel to keep the virus under control**. To help in these efforts, we have today signed a contract to support Member States with over 20 million rapid tests.»*

(https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_2483)

3.5. Η πανδημία στοίχησε τη ζωή και επηρέασε δυσμενώς την υγεία εκατομμυρίων ανθρώπων. Αυτό είναι αναντίλεκτο.

Καταλληλότητα επιβολής μέτρων

3.6. Αρχικά, η χρήση της ταχείας εξέτασης ως μέτρο, αίρει τον οποιοδήποτε περιορισμό στην ελευθερία της μετακίνησης και αφεύκτως οποιοδήποτε ισχυρισμό περί μη-αναλογικότητας του τελευταίου.

- 3.7. Δηλαδή το μέτρο της υποχρεωτικής ταχείας εξέτασης, τίθεται σε αντικατάσταση του ολικού υποχρεωτικού περιορισμού (lockdown) το οποίο φαίνεται να είναι σαφώς δυσμενέστερο.
- 3.8. Το μέτρο της ταχείας εξέτασης, σε αντίθεση με τον ολικό περιορισμό στις μετακινήσεις τύπου lockdown, ελευθερώνει τον πολίτη από τον υποχρεωτικό εγκλεισμό, εγγυάται τη συνέχιση της οικονομικής δραστηριότητας, επιτρέπει στους εργοδοτούμενους να επιστρέψουν στις εργασίες τους, διαφυλάσσει τη συνέχιση των επιχειρήσεων στις οποίες εργάζονται, επιτρέπει στους εργοδότες και εργοδοτούμενους το δικαίωμα στην απρόσκοπτη εργασία.
- 3.9. Πέραν όμως των πιο πάνω, η υποχρεωτική ταχεία εξέταση προστατεύει την υγεία και ζωή όλων των εργοδοτούμενων σε μια επιχείρηση και διαφυλάσσει τη βιωσιμότητα του συστήματος υγείας και οικονομίας.
- 3.10. Η αναγκαιότητα και υποχρεωτικότητα της εξέτασης ταχείας ανίχνευσης, έγκειται επίσης στη διαφύλαξη, όχι μόνο της ατομικής, αλλά συνάμα και της δημόσιας υγείας, υπό την έννοια ότι στην περίπτωση που ατομικώς ένα πρόσωπο δεν συγκατατίθεται στην εξέταση, υπάρχει στατιστική πιθανότητα να επηρεάσει τα δικαιώματα του υπόλοιπου πληθυσμού. Ως εκ τούτου, με Μπενθαμιανή προσέγγιση του θέματος μπορούμε να θεωρήσουμε ασφαλώς ότι το μέτρο είναι το λιγότερο κακό το οποίο σε περίοδο κρίσης ενδεχομένως να παραβιάζει κάποια δικαιώματα, αλλά για να διαφυλάξει περισσότερα. Περαιτέρω, είναι σημαντικό ότι, δεν υπάρχει οποιοδήποτε άλλο ηπιότερο μέτρο το οποίο να επιτυγχάνει τα ίδια αποτελέσματα με την ταχεία εξέταση.
- 3.11. Όπως ανέφερε ο συνάδελφος κύριος Αιμιλιανιδής στο άρθρο του σχετικά με το θέμα της υποβολής σε υποχρεωτική εξέταση το οποίο δημοσιεύτηκε στην ιστοσελίδα "Δικαιοσύνη" πρέπει να επιβεβαιωθεί η αναγκαιότητα και η αναλογικότητα σε μια δημοκρατική κοινωνία. Υπάρχει όπως ο ίδιος ανέφερε "*θεμιτός σκοπός ήτοι η προστασία της δημόσιας υγείας και η προστασία των δικαιωμάτων τρίτων. Μια προσέγγιση σύμφωνα με την οποία όλα τα μέτρα είναι μη αναλογικά και αντισυνταγματικά απλώς αφήνει απροστάτευτη τη δημόσια υγεία και κατ' επέκταση δεν θα συνεπαγόταν συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις της πολιτείας σε ένα ευρωπαϊκό κράτος δικαίου*".
- 3.12. Οι επεμβάσεις στα Δικαιώματα των Άρθρων 15(2) του Συντάγματος και του Άρθρου 8(2) της ΕΣΔΑ, αναφέρονται σε συγκεκριμένες περιπτώσεις. Ούτε στο Σύνταγμα, αλλά ούτε στην ΕΣΔΑ δεν γίνεται οποιαδήποτε αναφορά σε υποβολή υποχρεωτικών διαγνωστικών ελέγχων πολιτών.

- 3.13. Παρόλα αυτά η επέμβαση στα δικαιώματα αυτά μπορεί να γίνει, νοουμένου ότι είναι αναγκαία και σύμφωνη με το νόμο τόσο σε εθνικό, όσο και σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, διαφυλάττωντας μια δημοκρατική κοινωνία.
- 3.14. Το Άρθρο 5 της Σύμβασης για την Προστασία των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων και της Αξιοπρέπειας του Ανθρώπου σε σχέση με τις εφαρμογές της Βιολογίας και της Ιατρικής: Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Βιοιατρική Οβιέδο προβλέπει ότι το ενδιαφερόμενο πρόσωπο θα πρέπει να δώσει την ελεύθερη συναίνεση του.
- 3.15. Για να βοηθήσει το ενδιαφερόμενο πρόσωπο να δώσει την ελεύθερη συναίνεση του, το πρόσωπο αυτό θα πρέπει να ενημερωθεί για το σκοπό, τη φύση και τους κινδύνους που συνεπάγονται. Στην περίπτωση του υποχρεωτικού ελέγχου rapid test το ενδιαφερόμενο πρόσωπο έχει ήδη ενημερωθεί για ποιο λόγο γίνεται ο έλεγχος, αλλά παρόλα αυτά αυτός αρνείται.
- 3.16. Είναι άραγε αιτιολογημένη η άρνησή του υπό αυτές τις περιστάσεις; Φυσικά το ίδιο το Άρθρο προνοεί ότι το ενδιαφερόμενο πρόσωπο μπορεί να ανακαλέσει την ελεύθερη συναίνεση του, σε οποιοδήποτε στάδιο.
- 3.17. Στην ίδια Σύμβαση (Σύμβαση για την Προστασία των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων και της Αξιοπρέπειας του Ανθρώπου σε σχέση με τις εφαρμογές της Βιολογίας και της Ιατρικής: Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Βιοιατρική Οβιέδο) στο Άρθρο 26 αναφέρονται οι περιορισμοί στην άσκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που είναι επιτρεπτοί όπως ο νόμος ορίζει και είναι αναγκαίοι σε μια δημοκρατική κοινωνία.
- 3.18. Συνεπώς μπορεί η πολιτεία να επιβάλει αυτό το υποχρεωτικό τεστ αφού είναι αναγκαίο για την προστασία της δημόσιας υγείας σε μια δημοκρατική κοινωνία.

Αναλογικότητα επιβολής μέτρων

- 3.19. Οι παράμετροι οι οποίοι εξετάζονται και σταθμίζονται στην προαναφερόμενη άσκηση εξισορρόπησης, θα πρέπει να περιλαμβάνουν και τα ακόλουθα τα οποία υποστηρίζουν την αναλογικότητα του μέτρου:
- (α) Μέτρα ως αποτέλεσμα εισηγήσεων ειδικών εμπειρογνομόνων.
 - (β) Μέτρα ως αποτέλεσμα επιστημονικής άποψης διεθνούς αποδοχής.
 - (γ) Επιβολή μέτρων όπου υπάρχει ικανοποιητική (σε αντίθεση με επαρκή) αιτιολόγηση.
 - (δ) Μέτρα που να είναι αποτελεσματικά.

- 3.20. Είναι υποχρέωση του εργοδότη να προστατεύει την υγεία των εργοδοτούμενων του και να παρέχει ένα ασφαλές σύστημα εργασίας.
- 3.21. Πέραν από τα πιο πάνω, θα θέλαμε να αναφέρουμε ότι είναι σοβαρή υποχρέωση ενός εργοδότη να προστατεύει την υγεία και ασφάλεια των εργοδοτούμενων του. Το μέτρο της ταχείας εξέτασης αντιγόνου, είναι μέτρο το οποίο διαφυλάσσει την υγεία των εργοδοτούμενων και τη βιωσιμότητα της επιχείρησης, αλλά και ευρύτερα της οικονομίας εν όψει του ότι η επιχειρηματική δραστηριότητα συνεχίζεται.
- 3.22. Στην περίπτωση για παράδειγμα όπου εργοδότης δεν υποχρεώνει τους εργοδοτούμενούς του να υποβάλλονται σε υποχρεωτική εξέταση. Εάν υπάρξει διασπορά του ιού σε άλλους εργοδοτούμενους του εν λόγω εργοδότη, τότε ο εργοδότης υπέχει ευθύνης έναντι αυτών. Σε περίπτωση δε θανάτου εργοδοτούμενων, εάν αποδειχθεί διασπορά του ιού από το εργασιακό περιβάλλον, λαμβάνοντας υπόψη τις παραμέτρους ότι η εξέταση παρέχεται δωρεάν και δεν επιφέρει ζημιά στην υγεία του εξεταζόμενου, η αποτυχία του εργοδότη να εφαρμόσει το μέτρο της υποχρέωσης ταχείας εξέτασης θα ήταν αδικαιολόγητη.
- 3.23. Η παρέκκλιση από την υποχρέωση διαφύλαξης δικαιωμάτων τα οποία διαφυλάσσονται από την ΕΣΔΑ και το Σύνταγμα φαίνεται να δικαιολογείται από το Άρθρο 15 της ΕΣΔΑ το οποίο επιτρέπει παρέκκλιση σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης. Επιπλέον, επιτρέπεται η επέμβαση στο δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, εάν πρόκειται για την προστασία της υγείας (Άρθρο 8(2) ΕΣΔΑ - αυτό φυσικά υπό την επιφύλαξη ύπαρξης νόμου).
- 3.24. Θέλουμε να υπενθυμίσουμε και/ή να φέρουμε υπόψιν των μελών του ΠΔΣ ότι η παρουσίαση αποτελεσμάτων ιατρικών και/ή διαγνωστικών εξετάσεων στην εργασία δεν είναι κάτι πρωτόγνωρο στην Κύπρο.
- 3.25. Για παράδειγμα με συγκεκριμένη ΚΔΠ ο υποψήφιος που επιλέγεται για διορισμό σε δημόσια θέση υποχρεούται να παρουσιαστεί σε Κυβερνητικό Ιατρικό Λειτουργό, ο οποίος με βάση το έγγραφο της προσφοράς διορισμού του υποψηφίου θα διευθετήσει γενική ιατρική εξέταση του η οποία θα περιλαμβάνει και **ακτινογράφιση του θώρακα**. Η εξέταση αυτή αποσκοπεί στη διαπίστωση της καταλληλότητας του υποψηφίου από πλευράς υγείας για τη θέση για την οποία διορίζεται. Επίσης, για να εργαστεί κάποιος σε χώρους εστίασης, είναι απαραίτητο όπως πιστοποιηθεί ότι δεν πάσχει από κάποιο μεταδοτικό νόσημα και να υποβληθεί σε εξετάσεις αίματος. Δε φαίνεται όμως, τα πιο πάνω απαιτούμενα να προκαλούν το ίδιο εύρος και διάσταση συζήτησης, παρόλο που είναι επεμβατικού χαρακτήρα και που τίθενται σε περίοδο πανδημικής ειρήνης, εν τη απουσία εκτάκτων μέτρων για τη διασφάλιση της δημόσιας υγείας.

4. ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΚΡΙΒΕΙΑΣ ΕΠΙ ΧΑΡΤΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ

- 4.1. Όλα τα πιο πάνω πρέπει να αντισταθμιστούν με το σοβαρό θέμα ότι απουσιάζει η επιβολή υποβολής υποχρεωτικής ταχείας εξέτασης βάσει Νόμου, αλλά όπως αναλύθηκε ανωτέρω σε αυτό το στάδιο υπάρχει μόνο με βάση το Δελτίο Τύπου.
- 4.2. Ως εκ τούτου, ο περιορισμός ο οποίος προνοείται στο Άρθρο 8(2) της ΕΣΔΑ, στο δικαίωμα του Άρθρου 8(1) της ΕΣΔΑ, ενδεχομένως να μην μπορεί να εφαρμοστεί παρά μόνο με το Άρθρο 15 της ΕΣΔΑ.
- 4.3. Φαίνεται, ότι σχετικά με τη συνεπαγόμενη εξ αυτής υποχρέωση, της υποβολής σε εξέταση ταχείας ανίχνευσης, η ζυγαριά γέρνει ελαφρώς προς την ορθότητα και αναλογικότητα του μέτρου αυτού.

5. ΠΟΙΑ Η ΕΥΘΥΝΗ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ - ΜΠΟΡΕΙ Η ΑΡΝΗΣΗ ΣΕ RAPID TEST ΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΕΙ ΛΟΓΟ ΤΕΡΜΑΤΙΣΜΟΥ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ;

- 5.1. Ο εργοδότης οφείλει και πρέπει να μπορεί να παρέχει ασφαλές χώρο εργασίας για το σύνολο των εργοδοτούμενων του. Με το να επιτρέπει σε εργαζόμενους να μην παρουσιάζουν το rapid test ενδεχομένως να καταστεί υπόλογος για αμέλεια και/ή αποζημιώσεις και/ή γενικότερα αστική ευθύνη ενώπιον Επαρχιακού Δικαστηρίου, λόγω παράλειψης λήψης αναγκαίων και/ή απαραίτητων μέτρων, ούτως ώστε να διαφυλάξει την υγεία των λοιπών εργαζομένων, από τον "αρνητή" του τέστ.
- 5.2. Υπάρχει αμφιβολία κατά πόσο η άρνηση αυτή του εργαζομένου αποτελεί θέμα εργατικής διαφοράς και παράβαση σύμβασης εργασίας και/ή όρου εργασίας. Προκύπτει ότι η άρνηση ενός εργαζομένου να υπακούσει εσωτερικό κανονισμό εργασίας ο οποίος είναι εκ των προτέρων γνωστός στον εργαζόμενο, ενδεχομένως να επιτρέψει νόμιμο τερματισμό απασχόλησης.
- 5.3. Υπάρχει όμως και η άλλη πλευρά, βάσει της οποίας δεν δύναται η άρνηση να αποτελέσει βάση τερματισμού εργασίας, ακόμα και αν το μέτρο της υποχρεωτικής εξέτασης είναι αναλογικό, αφού αυτό δεν σημαίνει ότι δικαιολογεί την απόλυση εργοδοτούμενου ο οποίος αρνείται να υποβληθεί σε αυτήν.
- 5.4. Είναι πολύ ξεκάθαροι, σύμφωνα με αυτή την άποψη, οι λόγοι για τους οποίους επιτρέπεται τερματισμός της απασχόλησης, καθότι αυτοί εκτίθενται αναλυτικά στο Άρθρο 5 του Ν.

24/1967 το οποίο προνοεί σε ποιες περιπτώσεις ο εργοδότης μπορεί να απολύσει εργοδοτούμενο χωρίς δικαίωμα αποζημίωσης.

- 5.5. Η άρνηση ενός εργοδοτούμενου να υποβληθεί σε τέτοια εξέταση φαίνεται να μην εμπίπτει σε καμία εκ των περιπτώσεων που αναφέρονται στο εν λόγω άρθρο. Ως εκ τούτου, δε φαίνεται να μπορεί να θεωρηθεί ως λόγος απόλυσης.
- 5.6. Εάν υπήρχε νόμος ο οποίος να επέβαλλε την υποβολή σε υποχρεωτική εξέταση εργοδοτουμένων, ενδεχομένως να ήταν διαφορετικές οι περιστάσεις. Σε μια τέτοια περίπτωση, ο όρος περί υποχρέωσης εξέτασης να εξυπακούοταν λόγω της νομοθετικής πρόνοιας, κάτι το οποίο δεν φαίνεται να ισχύει με τα ως έχοντα δεδομένα. Οι εργοδότες σύμφωνα με αυτή τη γνώμη σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να ρυθμίσουν το θέμα με άλλο τρόπο και όχι με απόλυση.
- 5.7. Ας σημειωθεί επίσης ότι στο Άρθρο 2 του Νόμου 24/67 δίδεται η ερμηνεία του τι εστί "εργατική διαφορά". Αναφέρεται σε οποιαδήποτε διαφορά που προκύπτει μεταξύ του εργοδότη και του εργοδοτούμενου σε σχέση με την απασχόληση ή την μη απασχόληση ή τις συνθήκες απασχόλησης ή τους όρους απασχόλησης. Η εργατική διαφορά που μπορεί να οδηγήσει σε τερματισμό απασχόλησης εργοδοτούμενου είναι ξεκάθαρη και αφορά τους όρους εργασίας. Παραθέτουμε την ερμηνεία της εργατικής διαφοράς στο το Άρθρο 2 πιο κάτω:

"εργατική διαφορά" σημαίνει οιαδήποτε διαφοράν μεταξύ εργοδοτών και εργοδοτουμένων ή μεταξύ εργοδοτουμένων και εργοδοτουμένων, εν σχέσει προς την απασχόλησιν ή την μη απασχόλησιν ή τας συνθήκας απασχολήσεως ή τους όρους απασχολήσεως οιασδήποτε προσώπων είτε εργοδοτουμένων υπό του εργοδότη μετά του οποίου εγείρεται η διαφορά είτε μη"

- 5.8. Εξάλλου στον Περί Ενημέρωσης του Εργοδοτούμενου από τον Εργοδότη για τους Όρους που διέπουν τη Σύμβαση ή τη Σχέση Εργασίας Νόμο του 2000 (100(I)/2000), το Άρθρο 4 προβλέπει ότι "ο εργοδότης είναι υποχρεωμένος να γνωστοποιεί στον εργοδοτούμενο τους ουσιώδεις όρους της σύμβασης ή σχέσης εργασίας. Ο υποχρεωτικός αυτός έλεγχος δεν εμπίπτει στην πληροφόρηση των ουσιώδεις όρων της σύμβασης ή σχέσης εργασίας που αναφέρονται αναλυτικά στο Άρθρο 4(2) του Νόμου."

6. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΛΥΣΕΙΣ - ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

- 6.1. Οι εργοδότες μπορούν να ενθαρρύνουν τους εργοδοτούμενους τους να προβαίνουν σε rapid test προαιρετικά με βάση δική τους πρωτοβουλία, κατόπιν επεξήγησης των συνεπειών που δύνανται να έχει η άρνησή τους (δηλαδή, τη δυσανάλογη βλάβη η οποία ενδέχεται να επέλθει στην υγεία των συναδέλφων τους και στις οικογένειες αυτών, καθώς επίσης την υποχρέωση παροχής ασφαλούς περιβάλλοντος εργασίας).
- 6.2. Οι εργοδότες οφείλουν να χειρίζονται τα αποτελέσματα των τεστ των εργοδοτούμενων με εμπιστευτικότητα. Όπου οι εργοδοτούμενοι συνεχίζουν να αρνούνται να υποβάλλονται σε τεστ ταχείας ανίχνευσης, είναι ορθό να δίνεται η εναλλακτική δυνατότητα τηλεργασίας και εργασίας από το σπίτι.
- 6.3. Στο σημείο αυτό υπενθυμίζουμε ότι χρειάζεται να λαμβάνεται υπόψιν η ιδιότητα του επηρεαζόμενου προσώπου και ειδικότερα το κατά πόσον είναι υπάλληλος δημοσίου ή ιδιωτικού τομέα. Στην περίπτωση υπαλλήλου στον δημόσιο τομέα, ο εργαζοτούμενος υπάγεται στον περί Δημόσιας Υπηρεσίας Νόμο του 1990 και στην περίπτωση ιδιωτικού υπαλλήλου, σχετικός είναι ο Νόμος 24/67 στον οποίο κάνουμε ρητή αναφορά πιο πάνω. Δεν αποκλείεται μάλιστα ακόμα και σε αυτή τη διάκριση να προκύπτει ακόμα ένα θέμα, ήτοι της ανισότητας μεταξύ των δύο ομάδων επηρεαζόμενων.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

- 7.1. Η κάθε περίπτωση άρνησης σε υποβολή σε εξέταση ταχείας διάγνωσης (rapid test) από εργαζόμενο αποτελεί ξεχωριστή περίπτωση η οποία θα πρέπει να αξιολογηθεί με βάση τα δικά της δεδομένα και είναι μία άσκηση ακριβείας και εξισορρόπησης ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα οποία οι εργοδότες και εργαζόμενοι οφείλουν να επιτύχουν το ιδανικότερο αποτέλεσμα λαμβανομένου υπόψιν των πραγματικών συνθηκών της κάθε περίπτωσης τη δεδομένη χρονική στιγμή.